

ITZALDIJAK

Euzkadi azkatuteko Euzkotu
egin biar da

Etxezarraga'tar Bingon

EUZKALDUNEN ALKARTASUNA. Ponzayon-alderdia azpiratuta ostian, Espana'tik Efoma'ratu zuan embadore batelak, Cesari auxe esan eutson euzkotafatzaz berbaz asita: "Euzkotafen gogoa, euzkerea da; euzkotafen bijotza baserria da, eta jakin egin biaf da, oneik bixi diran artxan Euzko-endefijak exitzila, ilgo".

Zer dauko ba "euzko-baserriak inca'ori eukifekoa? Emen er noya edestilarriko arakatu, onen erantzuna Arantza'di'f Engartzia!

Baserri geyenetan, eta zartzu bat untzofiz, estalduta, eskarri eta logela txirrula, korta eta gofegiaren erdian txarametxoa baten indafagaz saspigaren agindubak ja-goten dautza. Beren aufian intxaus bat edo bi, etxe burburau eta eriñontza, laba-ondotxuan ikua, etxe inguruan lur-landu batzuk, an, euren kolbikoko ixerdigak aterra, dabezan aibeste gokiditzen etxe atan jayo ta il ziramentzat jan ta jantziak.

Baserri onein ixakerea, baseri onein du-lasuna, eza besterik beren edestili edo "historio" baño, ta idatzia dago bertako sendijaren odolagaz erzorbadia atzindu edo bofakodan abizen edo apellidu ofijetan. Emintxe ikusten da geure asabare jayozte, Euren ikasi ona, Euren apalasun eta kemena, Euren lanerako gogoa, Euren guraso ixate egijazku, Euren alkatasun zen-tzunduna, Euren kalbarioko kurutzieta eta Deunen eriñotza; emintxe ikusten da jakingo edo estudio bakiak ziran-afen egi-jazko bixitzako jakituri.

Euzkotafak endatzas, politikatzen eta baktuntz, dan gustia sendi edo familialiar, zor dautso, eta euzko-sendi, euzko-sendi gustia, eta besterik bere baserria baño, bere baserria, bera abixena da; ta eta zazpietako, eta apustuko Jaun-Goikua eta Lai-Zaria'n gogoñtuta dagolako.

Onagino atsokua, geure aldiñazas bezer-bait esan biafean nafot, 1931ko urtarrilaren lenengo naspil-adliko txatafak agertu zin-an Euzkadi'n, ordutik jagi zan, euzko-baserjotz asko efekto zitaban su ikaragorria; au etzan besterik bakaldeko bateko bekaia-kirikaz ezazten zitaban eriekia zimelak zaldutzen ebet berria baño, eurai putz-egi-feko, euzkaldun fariseoak, pozañen pozet-izkundi ziran, itxirik eriñotzako zauriagaz menpekoen beren azkalduintza eta azka-tasuna (democracia eta libertad) baño.

Euzkadi'k, uste onetan ikusi zitaban, jo-putz edo eskalibitura begira, lenengoz jausi-ziran negaf-malkuak eta euzkaldun etz-erian euzkaldunak, Madril'go bakaldun edo egiñaren oinetan euzpetuta agiri ziran-

"moro lealak" euren aforikeri eta gofotoko egafia zifala negaf-malkuakaz itxungi edo ama au ezinik odolaren eske jagi ziran; zoritxafez bata ixuri be. "San Antongo" elixa aufian, uzkerturik "sei euzkaldun" zintzo eta leyalak "Euzkadi'n azkatasuneko eskubidiak jagon zitubezalako bakarrik"; oneik Ayorabide, Morga, Lafabaster, Bizkaiganaga anayak eta Puentean ziran, Erailtaza onen-ostian Euzkadi joputz edo eskeabitura begira jafii zan, ber-en arerriaren laztan maitzinagaz salduita gelditu zan.

Orixo dala ta, alda perra gañatean jafi-kan Euzkadi eta labankada negargi on-

etan, ikusi zitaban 1785eko uitean matxi-nadea, 1793ko uitean Prantziako efeju-bileagazko guda gogora, 1804ko urtarrilaren Abando'ko zamakoladia, 1808-13ko urterra, Napoleonen razkilkiera eta anafikia, 1821-23ko ufera realistaren artekik agertu zan afokeri eta maltzinkeria, onen ostian kar-listen gudea.

Oneik gustiok ezeutsen erakutsi Euzka-driñor gofotua, ekandu txafa, suba, laputxen, ifuntasun eta negafa, alkaf-ikusi ezina, ar-agikeria eta eriñotza zer ziran baño.

Gafazatasun ofexen-ostian, Euzko-zauri-jañ osatutako zala ta Bakotxaren bijo-tean diañad auxe berotasmagaz saftu eben; "Isabel al Karla!"

"Karla" eta "Forubak!" aldi atako euzkotak erantzun eben eta Karlari la-ku, be, bafa ez España'ko baukulik edo tronogatik "Euzkadi'n Azkatasunagafik" egi-jazko.

Karla', au igapi ebanian euzkaldunak menpekotuteko euren gudaroste buru edo general "Rafael Maroto", semez Lorka-ko zana ipini ebet eta oneik ikuñik egi-jazko karlatafak ez dirubagaz, ez abin edo promesak erosi leizala maltzinkeriaj be-teko erabagi bat aitu eba, eta etzan bes-terik euzko-zintzo agertutzen zan gustijari eriñotza emotea baño... Karlataren molo edo baliak, Garcia euren guda mutil na-gusi edo generala il-eban, eta Peñacera-de-n, Guergue euren gudalburu nagusi edo "capitan generala" be euren molo edo bañiagaz il-eben, geratik Maroto murtziaz-terako karlatafen buru eta Euzkadi'n erail-tzale.

Maroto'n aforikeria neufi-bakua zala ja-kifiko, etxauka berak Bergara'ra eta esan zitaban itzak, neurutia baño. "Nai izan doan legez bete da nire guraria, nire erpatxen arazpien gustija amau-za..." "Amatu ete zan ba?" Ez, orixe ez, abots indartsu bat entzun zan irafragatz Euzkadi'n Azkatasun eguzki sorkaldian agiri zala.

Abots au fragi eban gixona Sukafeta'ko ipaf-axe garbiak abestuta lotan dago. Be-ren abots sabal dabil, beren abotsak, Euzkadi jañangoikubarganena begira jafii beren abotsak, euzkotaka estuntz eta logo-kijkap apartutera ekafii dau. Abots ilazkof au, etxau ikon beratzeatu, euzkotak batxaren bijotzian dagualako. Abots edeñau, diadaf zoli au eta besterik Euzko edo edo efaseari Arana eta Goiriatz Sabiñak azkatasuneroak egiten deutsan debaño.

Odal bateko geran Nabarta, Gipuzkoa, Arabar, Lapurdi eta Zuberoa'k, batu, al-kauftu, Arana eta Goiria Sabiñak ira-katsijsian, bertan matasun eta azkatasun egijazkuak ikusten diralako. Aintxe dagoen legez Euzkadi'n euskotibide eta bakia, eurek, ba, eskatzen doguz, ez bakatik Euzkadi'rentzat, espada ludi osoko gixon-tentz batño.

Eskak Euzkeltzale-Bazkunari, Sukaketa eta Euzko-eguzki epeltxuban lotan dagon gotzonaren diañada entzun dabelako; eta besterik, bijkaro edestisun idatziko eta tizkiko lefo bat baño. Euzkadi AZKATUTEKO, Euzkadi EUZKOTU EGIN BIAR DA.

Jayetako batzofidaren ixenez Afiola ja-nak erespazagaz egin deban itumbenaren bañi-emon leban, Itunben ori bide, erespaz-teri 15 por 100 igotzen yako bere sarje-rian, baña aferantzia len baño eresi zati bat geyago jo biafko dui.

Efiyaren osasun eta itxura aldeko batzuek aitza ziran. Datofen astian ibaya garbitzen astia kayako lan batzatik loftu ebala esan leban endioria eta azken-ize, uriko idazkar utsuni Madrid'eko "Gazeta"n agertu zan, zindegotzak ja-kinzun geratu ziran.

Beste gafatidun barik amalu zan batzera.

EUZKADI

"Otxolua" - ren idazti ederra

BERTOLDA ETA BERTOLDIN.

(Garmendia'taf Jon "Zeta" aizkidari, bijotzez "Otxolua," k")

"Bertolda eta Bertoldin" deritzoy biotz-maitasuneko itz samurik egileak opa-durik geure idazmari-ganean aurkitu degun idaztibei ederri.

Bizkayera garbi-garbian, baña efez eta egoki, gaitasun bereziak idatzia desu, irak-kiñio "zanaren Abafak" bezin irakutetza dirudit, edozeinenetan. "Guruago ta idazi obiak, edefaguak, sakonaguak, txukun-guak, agezten yakuz euzkeraz jantzita, euzkeraz apainuta", esaten digu idazti on-estraz bizkaitak idazle orengua eta "Amit-gain" ospatsubak; eta alaxen da.

Guruago, auxe dio idazle ber-berak: "Leneng ingoskitik asi ta azkenera ira-kuiri dogu berau, eta atsegien-atsgeñez ira-kuiri be. Era idazti mamintsubagor ira-kuitia, gatxa-be-gatxa dala bañindug, ez dugu teste guzifik, ez lafegikerik esan dogunk". Egia au ere; itzbez hirloren egin itzaketa, Zuberko'ko urri-tafrak egin euskuna. Bakaldau ta añadido deko iruterdijetan Bayona'rako bidea utzen dogu.

KANBO. — Saftu Laburdi'n eta Kanbo'ri politigurira eldutian, jaupari gau-batek auferatu bitxabalaean eta Gora Euzkadi azkatuta! bueltafsobak argutzen gain.

Gustiak, abots bat egin eta geure bol-ikako damosukan indaizez: Gora! erato den datagsu.

sorbala-ganetik neurri adi-adi zaldun bala carta cintzat.

Zein ele irakurten dozun orri dia du eustan pantzeraz. — Euzkeria, eran-neutsan. — Bat-batera argiak dizidatzeari berne arupigia eta makafiro-jarafu, eratzun eustan, zeure ele edefian irakurte Gixon a nor eten-za? — Ez dakit.

Elezikuxun samut-mafati-aiztugaz "Agia-Josu'ren Ama" abestijagaz amatu zan, aldil alai-gozaiz igazten diran geure dinko Euzkadi'n magalpe beroan!

Lourdes'ko Ama Neskutz, Zeugan-matasun-zauriz zauritu euzko-bijotz ga-tiak!

Itzabekoa amarderdietañ saftu tafamena eta etxera osteria aziñ beban. Giroa den-dengaria; bitxabalak zuzen ta lanka. Be-gijen ausean geroyazan Pirineos mend-leoza edurezko zapo-dizdiratzu ira-kuitia Oloron itxila bafiro Euzkadi geure An-ren maza! amafanaren sartzen gara. Aita makafiro-bijotzak Zuberko'ko urri-tafrak egin euskuna. Bakaldau ta añadido deko iruterdijetan Bayona'rako bidea utzen dogu.

KANBO. — Saftu Laburdi'n eta Kanbo'ri politigurira eldutian, jaupari gau-batek auferatu bitxabalaean eta Gora Euzkadi azkatuta! bueltafsobak argutzen gain.

Gustiak, abots bat egin eta geure bol-ikako damosukan indaizez: Gora! erato den datagsu.

(Jafatzeko)

Mungia, 20'an

MATE

E. A. B.

Academía de la

Lengua Vasca

Extracto de los acuerdos adoptados por esta Corporación en sus últimas sesiones ordinarias celebradas en Irún.

Leída y aprobada el acta de las sesiones anteriores, dió lectura el P. Inza a un comunicado que por su mediación, y en calidad de presidente de la sección tutelar, dirige esta Academia una entidad de reciente creación, cuya finalidad es la difusión de nuestro idioma, especialmente en zonas que va perdiendo terreno. Quiere recordar que por su mediación, el P. Inza aprobó el acuerdo de la Academia, la que acordó aprobar el estatuto de la sección de Irún.

183 ingoski (pagina) dazkatzit idazti oinek, ain gai atsegina 22 zatian edo atetan banatuta. Oretzaz gañera, beste gafantzierek ere bai-dit luon oinek: 46 ingoski dazkatzit aldeletik 1.500 eta geyago euzkel-itz garibidun iztegi polita egiten duala. Ez abek geyenek Azkue, Sabin, Bera eta Lopez-Mendizábal gandrak artu ditu egileak, baina berak sortutako itz-beñi egoki asko ere aurkitu ditu, irakuleak iztegi edefian.

Idazti au, ba, ala-alakua da, "Bertolda, 'ren maitzurkeria eta "Bertol," en txan-dalkerik paré lasai eta gogotik egiti na-dianarentzat. Ez bedi ha ifor galdit, berak erosi gabe, idaztibendan "pititak" jota k'skintzen digo bere lan goralgari ori.

183 ingoski (pagina) dazkatzit idazti oinek, ain gai atsegina 22 zatian edo atetan banatuta. Oretzaz gañera, beste gafantzierek ere bai-dit luon oinek: 46 ingoski dazkatzit aldeletik 1.500 eta geyago euzkel-itz garibidun iztegi polita egiten duala. Ez abek geyenek Azkue, Sabin, Bera eta Lopez-Mendizábal gandrak artu ditu egileak, baina berak sortutako itz-beñi egoki asko ere aurkitu ditu, irakuleak iztegi edefian.

Idazti au, ba, ala-alakua da, "Bertolda, 'ren maitzurkeria eta "Bertol," en txan-dalkerik paré lasai eta gogotik egiti na-dianarentzat. Ez bedi ha ifor galdit, berak erosi gabe, idaztibendan "pititak" jota k'skintzen digo bere lan goralgari ori.

183 ingoski (pagina) dazkatzit idazti oinek, ain gai atsegina 22 zatian edo atetan banatuta. Oretzaz gañera, beste gafantzierek ere bai-dit luon oinek: 46 ingoski dazkatzit aldeletik 1.500 eta geyago euzkel-itz garibidun iztegi polita egiten duala. Ez abek geyenek Azkue, Sabin, Bera eta Lopez-Mendizábal gandrak artu ditu egileak, baina berak sortutako itz-beñi egoki asko ere aurkitu ditu, irakuleak iztegi edefian.

Idazti au, ba, ala-alakua da, "Bertolda, 'ren maitzurkeria eta "Bertol," en txan-dalkerik paré lasai eta gogotik egiti na-dianarentzat. Ez bedi ha ifor galdit, berak erosi gabe, idaztibendan "pititak" jota k'skintzen digo bere lan goralgari ori.

183 ingoski (pagina) dazkatzit idazti oinek, ain gai atsegina 22 zatian edo atetan banatuta. Oretzaz gañera, beste gafantzierek ere bai-dit luon oinek: 46 ingoski dazkatzit aldeletik 1.500 eta geyago euzkel-itz garibidun iztegi polita egiten duala. Ez abek geyenek Azkue, Sabin, Bera eta Lopez-Mendizábal gandrak artu ditu egileak, baina berak sortutako itz-beñi egoki asko ere aurkitu ditu, irakuleak iztegi edefian.

Idazti au, ba, ala-alakua da, "Bertolda, 'ren maitzurkeria eta "Bertol," en txan-dalkerik paré lasai eta gogotik egiti na-dianarentzat. Ez bedi ha ifor galdit, berak erosi gabe, idaztibendan "pititak" jota k'skintzen digo bere lan goralgari ori.

183 ingoski (pagina) dazkatzit idazti oinek, ain gai atsegina 22 zatian edo atetan banatuta. Oretzaz gañera, beste gafantzierek ere bai-dit luon oinek: 46 ingoski dazkatzit aldeletik 1.500 eta geyago euzkel-itz garibidun iztegi polita egiten duala. Ez abek geyenek Azkue, Sabin, Bera eta Lopez-Mendizábal gandrak artu ditu egileak, baina berak sortutako itz-beñi egoki asko ere aurkitu ditu, irakuleak iztegi edefian.

Idazti au, ba, ala-alakua da, "Bertolda, 'ren maitzurkeria eta "Bertol," en txan-dalkerik paré lasai eta gogotik egiti na-dianarentzat. Ez bedi ha ifor galdit, berak erosi gabe, idaztibendan "pititak" jota k'skintzen digo bere lan goralgari ori.

183 ingoski (pagina) dazkatzit idazti oinek, ain gai atsegina 22 zatian edo atetan banatuta. Oretzaz gañera, beste gafantzierek ere bai-dit luon oinek: 46 ingoski dazkatzit aldeletik 1.500 eta geyago euzkel-itz garibidun iztegi polita egiten duala. Ez abek geyenek Azkue, Sabin, Bera eta Lopez-Mendizábal gandrak artu ditu egileak, baina berak sortutako itz-beñi egoki asko ere aurkitu ditu, irakuleak iztegi edefian.

Idazti au, ba, ala-alakua da, "Bertolda, 'ren maitzurkeria eta "Bertol," en txan-dalkerik paré lasai eta gogotik egiti na-dianarentzat. Ez bedi ha ifor galdit, berak erosi gabe, idaztibendan "pititak" jota k'skintzen digo bere lan goralgari ori.

183 ingoski (pagina) dazkatzit idazti oinek, ain gai atsegina 22 zatian edo atetan banatuta. Oretzaz gañera, beste gafantzierek ere bai-dit luon oinek: 46 ingoski dazkatzit aldeletik 1.500 eta geyago euzkel-itz garibidun iztegi polita egiten duala. Ez abek geyenek Azkue, Sabin, Bera eta Lopez-Mendizábal gandrak artu ditu egileak, baina berak sortutako itz-beñi egoki asko ere aurkitu ditu, irakuleak iztegi edefian.

Idazti au, ba, ala-alakua da, "Bertolda, 'ren maitzurkeria eta "Bertol," en txan-dalkerik paré lasai eta gogotik egiti na-dianarentzat. Ez bedi ha